

R E Z U M A T

al tezei de doctorat intitulată:

CERCETĂRI PRIVIND IMPACTUL MĂSURILOR PROGRAMULUI NAȚIONAL DE DEZVOLTARE RURALĂ DESTINATE DEZVOLTĂRII ȘI MODERNIZĂRII ZONELOR RURALE

Doctorand: **ȘERBAN M. Valentin**

Conducător științific: **Prof. Univ. Dr. TUREK RAHOVEANU Adrian**

CUVINTE-CHEIE: spațiu rural, dezvoltare rurală, turism rural, activități de agrement, diversificarea economiei rurale, dezvoltare sustenabilă

România se distinge prin diversitatea sa geografică, cuprinzând peisaje și așezări variate, inclusiv zone urbane și rurale. Tradiția și moștenirea culturală rurală sunt bine păstrate în numeroase sate tradiționale, cu case de lemn și biserici vechi, mai ales în regiunile montane și cele mai izolate. Aceste zone rurale își mențin modul tradițional de viață, concentrat pe agricultură, creșterea animalelor și alte activități specifice mediului rural, reflectând obiceiuri cu rădăcini adânci în trecut.

Cu toate acestea, schimbările recente, precum urbanizarea accelerată și modernizarea zonelor, au adus o nouă dinamică în peisajul românesc. Acest amalgam de tradiții și modernitate contribuie la diversitatea culturală și geografică a țării.

Dezvoltarea rurală în România reprezintă o preocupare esențială, dat fiind numărul semnificativ de locuitori care trăiesc în mediul rural. În acest sens, au fost implementate inițiative variate pentru a îmbunătăți calitatea vieții și a asigura sustenabilitatea în aceste zone.

Principalele domenii de intervenție vizează agricultura și sectorul agroalimentar, unde se urmărește modernizarea infrastructurii și promovarea practicilor sustenabile. Educația și formarea profesională ocupă un loc important, cu accent pe programe adaptate nevoilor comunităților rurale și dezvoltarea competențelor pentru diversificarea economică.

Infrastructura și serviciile publice sunt prioritare, incluzând extinderea și modernizarea rețelei de transport, accesul la servicii de sănătate și educație, precum și dezvoltarea serviciilor de comunicații. În contextul în care România a fost denumită "Grâнарul Europei" datorită producției agricole semnificative, diversificarea activităților

economice în mediul rural devine crucială pentru o dezvoltare durabilă, contribuind la reducerea dependenței de agricultură, generarea de noi locuri de muncă și consolidarea sustenabilității economice și sociale.

În contextul în care țara noastră se bazează pe agricultură ca principală, și de multe ori unică activitate în zonele rurale, **gradul de noutate** al prezentei teze de doctorat este reprezentat de analizarea amplă a măsurilor și politicilor care au stat la baza dezvoltării rurale, studierea direcțiilor de cercetare trecute și identificarea viitoarelor direcții de cercetare în dezvoltarea rurală și abordarea plurivalentă a dezvoltării rurale prin angrenarea și armonizarea tuturor factorilor implicați.

Fiind un domeniu atât de complex, dezvoltarea rurală a reprezentat, reprezintă și va reprezenta un mare subiect în agenda care stă la baza creării strategiilor de dezvoltare pe termen lung ale tuturor țărilor. Așa cum este menționat în prezenta teză de doctorat, la baza dezvoltării rurale stă spațiul rural, fiind un concept greu de definit din cauza valențelor pe care le are în foarte multe domenii. Pentru a conștientiza dimensiunea ruralului trebuie amintită cea mai simplă, dar complexă în același timp, definiție: "Ruralul este considerat spațiul din afara teritoriului urban."

Odată cu dezvoltarea economică și socială, în multe state, ruralul a înregistrat un ritm de creștere mult mai lent decât urbanul. Astfel, ruralul a devenit ținta multor organizații care au început să investească timp, energie și resurse financiare pentru atenuarea acestor diferențe. Toate aceste măsuri au vizat în principal creșterea calității vieții a locuitorilor din rural, accesul la educație și servicii de sănătate, îmbunătățirea infrastructurii de utilități și de acces rutier, reducerea izolării sociale și demografice, și nu în ultimul rând, scăderea dependenței de agricultură prin diversificarea activităților.

Față de majoritatea țărilor europene, România a înregistrat diferențe uriașe când vine vorba de calitatea vieții rurale. Declinul calității rurale a fost accentuat de dependentă excesivă de agricultură și controlul strict asupra resurselor în perioada comunistă, factori care au dus la scăderea calității vieții în mediul rural. Accesul la servicii de sănătate, educație și alte facilități a fost limitat.

Aderarea României la Uniunea Europeană (UE) a avut un impact semnificativ asupra țării în ansamblu, inclusiv în ceea ce privește dezvoltarea rurală. Aderarea la UE a adus cu sine accesul la fondurile europene destinate dezvoltării regionale și rurale. Prin intermediul Politicii Agricole Comune (PAC) și a Fondurilor Structurale, România a beneficiat de resurse financiare substanțiale pentru modernizarea și dezvoltarea sectorului agricol și rural. Fondurile europene au fost utilizate pentru îmbunătățirea infrastructurii rurale, inclusiv modernizarea drumurilor, extinderea rețelelor de utilități și creșterea accesului la servicii esențiale. Un alt aspect pozitiv al aderării la UE a fost reprezentat de adoptarea standardelor europene în sectorul agricol, ceea ce a condus la modernizarea și îmbunătățirea calității produselor agricole românești. Aceasta a crescut competitivitatea pe piața europeană. Programele europene au fost orientate și către

sprijinirea comunităților rurale, prin proiecte care au vizat îmbunătățirea serviciilor sociale, educaționale și de sănătate în mediul rural.

Capitolul I, intitulat "**DEZVOLTAREA RURALĂ – COMPLEXITATE, NUCLEU ȘI MĂSURI DE AMELIORARE**", explorează aspecte esențiale ale evoluției și abordărilor în dezvoltarea rurală. În prima parte a acestui capitol este analizată diversitatea definițiilor și perspectivelor asupra spațiului rural și ruralității. Tot aici sunt prezentate criteriile care delimitează un teritoriu ca fiind rural, evidențiind complexitatea acestui concept. Următorul punct atins în prezentul capitol, se axează pe importanța satului în contextul dezvoltării rurale. Se explorează rolul comunităților locale și contribuția acestora la conturarea nucleului dezvoltării rurale, evidențiind legăturile strânse dintre identitatea rurală și progresul local.

În final, subcapitolul "Utilizarea Fondurilor Europene în Dezvoltarea Zonelor Rurale" se concentrează pe impactul și modalitățile de utilizare a fondurilor europene în stimularea dezvoltării rurale. Acest subcapitol reprezintă o prezentare generală a Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) care reprezintă un instrument esențial în promovarea creșterii și modernizării zonelor rurale. Alocarea fondurilor europene, prin Politica Agricolă Comună (PAC), și implementarea măsurilor PNDR au un impact semnificativ în mai multe domenii. Acestea includ sprijinul direct pentru fermieri, finanțarea proiectelor de dezvoltare rurală, diversificarea economică, promovarea sustenabilității mediului, îmbunătățirea serviciilor sociale și infrastructurii. Prin abordarea LEADER, se încurajează implicarea comunităților locale în definirea priorităților lor, consolidând coeziunea socială și facilitând tranziția către o economie rurală durabilă. PNDR contribuie la creșterea economică, îmbunătățirea calității vieții și protejarea mediului în zonelor rurale, susținând dezvoltarea armonioasă și echitabilă a întregii țări.

Prin acest capitol se realizează o introducere în complexitatea dezvoltării rurale, descoperindu-se diverse perspective asupra spațiului rural, importanța vitală a satului în procesul de dezvoltare și impactul fondurilor europene asupra promovării creșterii și sustenabilității în mediul rural.

Capitolul II intitulat "**ANALIZĂ BIBLIOMETRICĂ ASUPRA CONCEPTULUI DE DEZVOLTARE RURALĂ**" prezintă o analiză bibliometrică asupra conceptului de dezvoltare rurală, utilizând o metodologie specifică. În introducerea acestui capitol, este subliniată importanța abordării bibliometrice pentru înțelegerea evoluției și aprofundarea conceptului de dezvoltare rurală. Etapele analizei sunt detaliate pentru a oferi transparență asupra modului în care s-a desfășurat studiul bibliometric.

Analiza și interpretarea rezultatelor includ indicatori generali despre evoluția publicațiilor, oferind o privire de ansamblu asupra tendințelor în domeniu. În următoarele subcapitole este examinat contextul dezvoltării rurale în funcție de perioadă, cu analize separate pentru perioadele 1990-2000, 2001-2011 și 2012-2022.

În subcapitolul dedicat analizei co-ocurenței cuvintelor cheie și a clusterelor, se explorează conexiunile semantice dintre termeni, evidențiind structurile de cluster care pot dezvălui subdomenii sau teme specifice în dezvoltarea rurală.

În ansamblu, acest capitol oferă o privire detaliată asupra literaturii științifice existente privind dezvoltarea rurală și identifică evoluțiile și tendințele cheie în domeniu prin analiza bibliometrică.

Capitolul III, "**ANALIZA MĂSURILOR PROGRAMELOR NAȚIONALE DE DEZVOLTARE RURALĂ**", examinează detaliat măsurile implementate în programele naționale de dezvoltare rurală în trei perioade distincte: 2007-2013, 2014-2020 și perioada de tranziție 2021-2022. Fiecare perioadă este analizată în mod detaliat, începând cu o prezentare generală a Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) corespunzător și continuând cu evaluarea principalelor submăsuri și situația proiectelor contractate.

În cadrul perioadei 2007-2013, se examinează structura și performanța PNDR 2007-2013, inclusiv detalierea submăsurilor cheie și situația proiectelor contractate.

În continuare, se analizează a doua perioadă de programare, 2014-2020, prezentând aspecte generale ale PNDR pentru această perioadă și evaluând implementarea submăsurilor, precum și starea proiectelor contractate.

Perioada de tranziție, între 2021 și 2022, este supusă unei analize specifice, evidențiind schimbările și evoluțiile din această perioadă.

Un aspect important este abordarea relației dintre indicele de ruralitate și valoarea proiectelor pe județe. Se explorează detaliat determinarea indicelui de migrație și a indicelui de ruralitate, urmată de evaluarea corelației dintre indicele de ruralitate și valoarea contractată a proiectelor. Această analiză aduce în prim-plan interacțiunea dintre caracteristicile de ruralitate ale regiunilor și amplexarea investițiilor derulate prin PNDR.

Prin intermediul acestui capitol, este construită o perspectivă cuprinzătoare asupra implementării măsurilor din PNDR în România pe parcursul celor trei perioade analizate.

Capitolul IV este intitulat "**STUDIU DE CAZ PRIVIND TURISMUL RURAL CA ALTERNATIVĂ PENTRU DEZVOLTAREA RURALĂ DIN PERSPECTIVA LOCALNICILOR**" și se concentrează asupra elementului principal al dezvoltării rurale: **localnicul**. În prima parte a capitolului se prezintă în detaliu zona de studiu, oferind informații despre Valea Doftanei, inclusiv aspecte geografice, culturale și economice relevante pentru potențialul turistic al zonei. Sunt furnizate informații privind structura și conținutul chestionarului, explicând modul în care acesta a fost implementat pentru a obține datele necesare. Chestionarul a fost aplicat pe o populație de 380 de locuitori, fiind validate 360 de chestionare completate corespunzător, număr suficient pentru a se asigura reprezentativitatea și extrapolarea rezultatelor la întreaga populație a comunei.

Tot în acest capitol se analizează profilul respondentului, inclusiv date demografice semnificative. Subcapitolele următoare relatează percepția localnicilor cu privire la impactul turismului, stadiul actual al turismului în zonă și disponibilitatea locuitorilor de a contribui la dezvoltarea turismului local.

Prin abordarea detaliată și structurată a acestui studiu de caz, Capitolul IV oferă o privire amplă asupra modului în care comunitatea locală din Valea Doftanei percepe și contribuie la dezvoltarea turismului rural.

În Capitolul V, "**CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI**", au fost prezentate concluziile generale și recomandările formulate prin raportare la contribuțiile originale ale lucrării.

Comunitatea locală, locuitorii comunei Valea Doftanei, joacă un rol deosebit de important în dezvoltarea zonei, deoarece doar prin implicarea activă a acestora se pot implementa măsuri prin care turismul rural se poate dezvolta oferind condiții de creștere sustenabilă a calității vieții localnicilor.

Astfel, teza de doctorat, prin studiile, analizele și cercetările efectuate, pune în întreg toate elementele cheie ale dezvoltării rurale prin studierea atentă a spațiului rural, prin înțelegerea tendințelor de abordare a dezvoltării rurale în domeniul cercetării științifice, prin analizarea măsurilor implementate în cadrul celor două perioade de programare și perioada de tranziție prin care România a trecut de la intrarea în UE și prin consultarea celor mai importanți pionieri ai dezvoltării. Prin această teză de doctorat se identifică noi abordări și perspective asupra măsurilor de redresare a situației actuale a ruralului românesc și ameliorarea diferențelor față de urban în primul rând, iar în al doilea rând față de ruralul european.